

Forhøret angaaende Forholdene paa Pigeheimmet „Hebron“.

Udgivet ved Justitsministeriets Foranstaltning. — I Kommission
hos G. E. C. Gad. 240 Sider.

Der hersker for Tiden overalt paa vore Børnehjem og Opdragelsesanstalter og i de vide Kredse, der befatter sig med Omsorgen for den forsømte og forbryderske Ungdom, en Uro, en Følelse af Nervøsitet og Utryghed, som er en fuldstændig Modsætning til den tillidsfulde og tilfredse Stemning, der var raadende i de samme Kredse, da Børneloven af 14de April 1905 traadte i Kraft. En, i hvert Fald delvis rigtig, Forklaring paa dette Fænomen er følgende:

Det socialdemokratiske Parti, som arbejder paa en Omformning af det nuværende Samfund, — et Formaal, der i og for sig er fuldt berettiget, saavist som det saakaldte kapitalistiske System utvivlsomt rummer megen Uretfærdighed og saarende Ulighed paa mangfoldige Omraader, — maa, for at kunne bevare sin Magt over Masserne, stadigt gaa angrebsvis til Værks mod bestaaende Forhold og Institutioner, som af en eller anden Grund har vakt Partiets Mishag. Det gælder at holde Uroen vedlige, for at den let bevægelige Arbejderklasse ikke for tidligt skal faa Øjnene op for, at der i Virkeligheden er faa Lande i Verden, hvor der er bedre Kaar for de smaa i Samfundet end i det lille Danmark. Og flere af de socialdemokratiske Førere er Mestere i den Kunst at skabe Indignation og

Forbitrelse i de brede Lag. De skal nok finde den lille Tue, som kan vælte det store Læs. Og der er altid System i deres Agitation. Der skydes med skarpt, ofte langt udover Maalet, men selve Skydningen imponerer, og man gaar ikke af Vejen for nogen Effekt. Man holder heller ikke op af sentimentale Hensyn til, at der ved Angrebene gaar store, maaske uerstattelige Værdier tilspilde. Krig er Krig, det gjælder at komme i første Række. Det er ikke saa grumme længe siden, at det var Retterne, det gik ud over; der taltes da om »vort elendige Retssystem«, »de nye Retsskandaler« o. s. v., og saa var Forholdet i Virkeligheden det, at de Fejl og Misgreb, man med Rette kunde hænge sin Hat paa, var smaa og ubetydelige i Forhold til hvad der passerer i de store Kulturstater med de »moderne« Retsinstitutioner. Men »Retsskandalerne« gjorde fortrinlig Fyldest i politisk Henseende, og det var tilstrækkeligt for Angriberne. At Domstolene og Retssikkerheden tog Skade ved den systematiske Mistænkeliggørelse, som alt Retsvæsen gjordes til Gjenstand for, det vedkom ikke Angriberne. Nu er det Opdragelsesanstalterne, der maa holde for. Tiden løber hastigt, men de fleste vil dog vel kunne erindre Angrebene paa Forstanderen for Flakkebjerg Opdragelsesanstalt, Angreb, der fremkaldte en ministeriel Undersøgelse, som vel nok viste, at ikke alt var, som det burde være, men utvivlsomt ogsaa, at Angrebene for en stor Del var uberettigede. Justitsministeriets Resolution, der ikke synes dikteret af nogen overvældende Sympati for Systemskifte paa Opdragelsesanstalterne, gik da i hvert Fald ud paa kun at udtale en Misbilligelse af, at Forstanderen til Tider havde ladet det skorte paa den Besindighed og Varsomhed i Optræden, som udkrævedes af en Mand i hans Stilling, og samtidig udtaltes det, at Forstanderen vilde kunne vente kongelig Stadfæstelse i sin Stilling, en Anerkendelse der ogsaa senere indløb. Den daværende Overbestyrelse gik endog videre end Ministeriet, idet den for sit Vedkommende tog Afstand fra den skete Misbilligelse og samtidig med

selv at trække sig tilbage bevilgede Forstanderen, hvis Forbliven i Stillingen vanskeligt kunde opretholdes efter de skete Angreb, en, selv under Hensyntagen til de særlige Forhold, usædvanlig stor Pension. Angaaende Formen for de Angreb, der da var rettede mod Flakkebjerg, skrev Forstander Carl Møller, Bøgildgaard, i »Børnesagens Tidende« for Januar 1906: »Den socialistiske Presse begyndte engang i Sommeren en hensynsløs og hadefuld Agitation mod Flakkebjerg og den absolut dygtige Skolemand, som leder Anstalten; en Agitation, under hvilken man ikke vidste, hvad man mest burde forbavses over, den store Uvidenhed om vore Anstalter og deres Forhold i Almindelighed eller den store — Dristighed, der prægede Artiklerne; at en saadan Skriven og Omtalen af Anstalten, bragt til Elevernes Kundskab gennem besøgende eller mindre tilfældig Læsning af Aviser, ikke kan undlade at gjøre Fortræd, er naturligt.« Dette er, alt vel overvejet, en Opfattelse, hvis Rigtighed neppe med nogen Ret kan bestrides. Og et noget lignende Indtryk faar den, der gjør sig den ikke ringe Ulejlighed at gennemlæse Forhøret angaaende Forholdene paa Pigeheimmet »Hebron«.

Angrebene paa Forstanderinden Fru Bransholm født Frydensberg begynder i August Maaned f. A. med en Række Artikler i »Demokraten«. Opsangen er kraftig og iørefaldende: »Pigernes »Flakkebjerg«, Sult — Mørk Arrest — Ris og Kys — Mishandling i Jesu Navn o. s. v.« Den 12te August afholdes ifølge samme Blad et Møde i Skive, hvor Folkethingsmand Sabroe under »aandeløs Stilhed« og »vældig Tilslutning« taler til den lyttende Forsamling om Børnemishandlinger i Danmark, om »Flakkebjerg« og »Hebron«. Mødet ender med Vedtagelsen af en Resolution, — »under hvilken Salen syntes et Hav af oprakte Hænder«, — hvori man paa det skarpeste fordømmer »det fuldkomne Slaveri, Pigerne lever i under en Fru Brandsholms Regimente«. De fremkomne offentlige Klager foranledigede Justitsministeriet til under 12te August f. A. — samme Dag som Mødet

i Skive fandt Sted — at meddele Overretsassessor Schrøder Bemyndigelse til at foretage en politimæssig Undersøgelse af Forholdene paa det paagældende Pige hjem. Dagen efter modtog Ministeriet fra Hr. Sabroe et Andragende af 12te s. M. om Iværksættelsen af en saadan Undersøgelse. Den 20de s. M. udfærdigedes der for Overretsassessor Schrøder Kommissorium som Undersøgelsesdommer i den paagældende Sag. Med overordentlig Omhu skaffer Dommeren nu alle fornødne Oplysninger tilstede, han sætter Retten rundt omkring i Landet, udspørger, forhører og konfronterer, indtil Sagen d. 25de November f. A. sluttes til Beskrivelse. Sagen finder sin foreløbige Afslutning ved at Ministeriet efterat have gjort sig bekendt med Akterne ikke finder Anledning til at rejse Sag mod Fru Bransholm, men hendes Stilling er selvfølgelig efter alt det Støv, der er hvirvlet op om hende, ganske uholdbar, og hun maa, ligesom i sin Tid Forstander Mortensen, for bestandig trække sig tilbage fra Forstanderpladsen. Der er utvivlsomt tilføjet Fru Bransholm stor Uret, hendes Privatliv er uden Føje bleven brændemærket, hendes Hensigter, hendes Formaal ganske misforstaaede af de haardhændede Angribere, men dette udelukker selvfølgelig ikke, at man faar det Indtryk (som for Resten flere kyndige Folk have haft, inden Angrebene fremkom), at ligesom i sin Tid paa Flakkebjerg ingenlunde alt har været som det burde være paa den af hende ledede Anstalt. Men, hvor i Verden finder man fuldkomne Forhold? Uvilkaarligt kommer man til at tænke paa den bekendte Scene i Shakespeare's »Hamlet«, hvor Hamlet beder Polonius sørge godt for Skuespillerne, og hvor der derefter falder følgende Ordskifte:

„Polonius: Herre, jeg skal behandle dem efter deres Fortjeneste.

Hamlet: Guds Død og Pine, Mand, meget bedre. Hvis alle blev behandlet efter Fortjeneste, hvem slap da for Pisk? . . .“

Men naturligvis, en saadan Urbanitet kan bedre tænkes

hos en Prins af Danmark end hos en Demagog. Den sidste har aabenbart mest Sans for Pletterne. — Personlig er jeg egentlig ikke i Tvivl om, at Folkethingsmand Sabroe mener, at han ved sine Stormløb mod Flakkebjerg, Hebron og nu senest Godhavn, — hvis Forstander, den bekendte Frydensberg, er Fru Bransholms Broder, — gør en god og samfundsnyttig Gjerning; han hører om Fejl og Misbrug, han blusser op, og han slaar strax paa den store Tromme; det stemmer med hans socialdemokratiske Opdragelse, og staar han først paa en Talerstol, beruses han af sin egen flammende Veltalenhed. Men, hvor langt mere tiltalende vilde det dog være, hvis der var anvendt en mere »douce Musique«, som Holberg siger. Hvor langt bedre vilde denne utvivlsomme Børneven ikke staa overfor det intelligente Publikum, hvis han havde indprentet sig Sandheden af den gamle Sætning »suaviter in modo, fortiter in re«. Nu har det ikke kunnet undgaas, at han efter Forhandlingerne i Folkethinget om Overinspektørstillingen og særlig efter Justitsministerens udførlige og fyndige Redegørelse trods sine ihærdige Forsøg paa fuldtud at fastholde sine Angrebs Berettigelse, Angreb, som han har fortsat, medens Undersøgelsen stod paa, og efterat den var tilendebragt, er bleven belyst paa en mindre flatterende Maade. Hans Materiale har været ensidigt og upaalideligt, Pigernes Udsagn tildels løgnagtige, — nogle af dem har endog gjort sig skyldige i falsk Forklaring for Retten, — og navnlig har han ganske savnet Forstaaelse af Fru Bransholms Personlighed. Han har haft en Følelse af, at det paa Forhaand vilde tage sig besynderligt ud, om en Forstanderinde skildredes som uddelende Prygl blot af Hensyn til den Tilfredsstillelse, der kunde tænkes at ligge i at lade de svagere føle sin Styrke. Derfor forsøger han en Forklaring, som han strax derefter fastslaar som stemmende med Kendsgjerningerne, hvilken Forklaring har den Fordel, at den sætter Fantasiaen i Svingninger. Fru B. er »ikke rigtig Kvinde«, hun er »halvt Mand«, hun straffer og belønner

med Ris og Kærtegn, fordi hun i kønslig Henseende er pervers, nærmere betegnet Sadist! Men dette er efter de under Sagen fremkomne Oplysninger, derunder en embedsmæssig Erklæring fra en Psykiater, hvis Ord har Vægt, ganske urigtigt. Fru B. er fuldtud Kvinde, men paa den anden Side ganske sikkert ikke nogen almindelig Kvinde, hun er ifølge foreliggende Vidnesbyrd en meget dygtig Person, en fortrinlig Lærerinde og et Menneske, der har Ævner til at forestaa en stor og yderst vanskelig Virksomhed. Hvad der giver hende en særlig Farve er hendes nære Forhold til en ensidig religiøs Retning, den saakaldte »Indre Mission«. Samtidig med at anerkende Angriberens ideale Formaal ved Indledningen af Feltoget, vilde jeg gerne understrege den Opfattelse, at Fru B. kan tænkes at have paataget sig den yderst tornefulde Virksomhed som Opdragerinde af vanskelige Pigebørn, dels fordi hun har ment, at hun havde Evner i den Retning, men dels ogsaa fordi det for hende med det stærkt udprægede religiøse Temperament kan have staaet som noget, man ikke kunde komme udenom, dette Mesterord fra den hellige Skrift: »Hvo, som annammer et saadant Barn i mit Navn, annammer mig!« (Matth. 18, 5). Fru B. har engang til mig udtalt, at hun var voxet op med dette at leve for Børn. Dette har hun søgt at gennemføre i sit Liv. Hun har sikkert af og til — maaske ofte — grebet fejl*). Hun er streng

---

*) I „Børnesagens Tidende“ for Juli 1906 har Fru B. givet en Skildring af Pigehjemmet „Hebron“. Hun skriver heri bl. a.: „Hebron i sin nuværende Skikkelse som Opdragelseshjem af strengere Art er slet ikke min Idé, idet det aldrig er kommet i mine Tanker at samle de vanskeligste Børn i mit Hjem“. Hun fortæller, at hun havde Plejebørn og i 1900 af „Kristelig Forening“ blev opfordret til at tage sig af et Par unge Piger. „De 2 blev til 6, og nu er de 6 bleven til 40, uden at det har været min Hensigt; men, naar jeg saa, der var Velsignelse over Gjærningen og at der var saa mange unge, der var paa fejl Vej og trængte til Hjælp, saa har jeg stadig været glad ved at se Flokken voxe.“

baade mod sig selv og andre. »Hebron« har saavel som »Godhavn« kun ydet det nødtørftigste i Retning af Bolig, Klæder og Bispisning, maaske ogsaa af Renlighed. Princippet har været, naar der blev en Smule Penge tilovers, da ikke at gjøre Bekvemmelighederne større, men at antage flere Børn. Dette er ikke noget heldigt Princip, og det er et Forhold, som det er mig bekendt, at Overinspektøren har søgt at ændre, men — det tyder i hvert Fald ikke paa Blødgørelse. Kyndige Folk har ofte været forbausede over, hvad Fru B. kunde udrette med ringe Midler. At Sabroe har manglet Forstaaelse af Fru B., bør man maaske dog ikke bebrejde ham. Saadanne stærke Naturer som han, har svært ved at forstaa anderledestænkende, samtidig med at de mangler Øre for Mellem-Tønernes store Betydning. Men, hvad der af dem, hvis Arbejde falder paa Børnesagens Omraade, med ikke ringe Føje bebrejdes ham, er det Forsøg paa at inddrage den uansvarlige Hob, Vælgerfolket, i Spørgsmaalet om Fru B.'s Kvalifikationer til at være Børnehjemsforstanderinde. Den Sejr, der vindes ved at opflamme en Folkeforsamling til at tage Parti mod en Person, som den kun kender fra Folketalerens harmdirrende Skildring, er absolut værdiløs. Romerne var jo ganske kloge Folk; var det ikke dem, der sagde: »Audiatur et altera pars?« Det er vel nok den alvorligste Indvending mod den i saa mange Henseender dygtige socialdemokratiske Propaganda, saaledes som den bl. a. fremtræder i Partiets Presse, at den næsten aldrig lader en Modstander komme til Orde, selv hvor han har et fuldt berettiget Krav derpaa, eller, naar det sker, kun gjør det med saa mange Forbehold og Kommentarer, at Virkningen af hans Argumenter ganske svækkes. Men, fordi Overinspektøren ikke er af denne Støbning, fordi han ikke lige strax lader sin Optræden bestemme af, hvad Angriberne højlydt bringer til Torvs, men først vil have Sagen undersøgt, forkættes jo nu ogsaa han, skjønt han netop gør sin Pligt, naar han følger den Sætning, som for enhver

Dommer er den vigtigste: »Lad ogsaa den anden Part blive hørt!«

Der er anvendt megen Tid og mange Penge for at faa klar Oversigt over Forholdene paa »Hebron«. De var vel anvendte, hvis Sagen derved var kommen til en endelig Afslutning, men dette er jo meget langt fra at være Tilfældet. Det er vel nok saaledes, at mange fornuftige Mennesker efter Gennemlæsningen af det trykte Forhør føler sig beroligede. Skønt, hvor mange har Evne og Taalmodighed til at faa det rette Udbytte af en saadan yderst besværlig Læsning? Men, det er vel desværre ligesaa sikkert, at den Presse, der har iværksat Angrebene, ikke holder op, fordi den stedfundne Undersøgelse kun i meget ringe Grad har bekræftet, og ialt væsentligt afkræftet, Angrebene Berettigelse. End ikke Vidernes Erkendelse af, at de i betydeligt Omfang har faret med løs Tale eller vitterlig Usandhed, imponerer dem, der har den rette Tro.

Folkethingsforhandlingerne angaaende denne Sag viser, at i hvert Fald nogle mene, at hvad der er sagt til Sabroe, det er rigtigt, hvad der er sagt til Dommeren kan man ikke stole paa, thi til Sabroe havde Vidnerne Tillid, ikke til Dommeren, de har forklaret i Retten som sket, fordi de var bange for ellers at lægge sig ud med Autoriteterne. Ja, hvad nytter saa det hele?

Ulykken er, at Bevægelsen mod Børnehjemmene nu er bleven epidemisk. Det er maaske endog tvivlsomt, om selve de socialdemokratiske Ledere kan besværges Stormen. Det gaar dem som Goethes Zauberlehrling: »Die ich rief, die Geister werd' ich nun nicht los!« Vi skal vel altsaa have flere Avisartikler, flere Folkemøder, flere Forhør og flere Rigsdagstaler herom!

Bevægelsen har jo ogsaa forplantet sig til Norge og, hvis Aviserne har Ret, har man dør indforskrevet Assistance fra Danmark for at føre Kampagnen med tilstrækkelig Fynd og Klem. Smukke Udsigter!

Paa en Maade er man imidlertid i Norge mere for-

pligtet til at staa for Skud end i Danmark, thi dér lod man ikke Tvangsopdragelsen af Børn træde i Kraft, før Staten havde sørget for Tilvejebringelsen af de fornødne Statsanstalter. En helt anden Vej er man jo gaaet i Danmark. Længe havde alt været overladt til det private Initiativ, og da Staten omsider blev klar paa sin Pligt overfor Børnene, lagde den uden videre Beslag paa det Materiale, som var tilvejebragt af Foreninger og Institutioner, der med egne Midler og egne Kræfter havde arbejdet sig frem. Foreningerne maatte stille deres Plejehjem og Optagelseshjem til Værgeraadenes Disposition. Opdragelsesanstalter som Flakkebjerg og Landerupgaard, Holsteinsminde, Udby Pighjem o. s. v., som var rent private Foretagender, maatte være paa det rene med, at nu inddroges de under Overinspektoratet og maatte følge dets Reglementer og Bestemmelser. Dette gjælder ogsaa Hebron. Og er det da ikke meget haardt at benytte en yderst vanskelig Overgangstilstand, hvor Kravene til Modtagelse, helst i en Fart, af vanskelige og forsømte unge bliver stærkere og stærkere Dag for Dag, og hvor derfor Forstanderinden gjør sit bedste for at imødekomme disse Krav, at benytte netop dette Tidspunkt til at angribe hende og hendes Virksomhed, uden samtidig med nænsom Forstaaelse at søge udredet, hvor svært det kan være trods ringe Midler og liden Støtte at holde Orden paa en saa vanskelig Befolkning som den, der bestaar af trodsige, tyvagtige eller usædelige unge Piger, som rette vedkommende ikke har kunnet faa Bugt med? Maaske har der i denne Opdragelsesanstalt, der fik ministeriel Anerkendelse som Anstalt for særlig vanskelige Børn i Foraaret 1906, været anvendt for megen legemlig Revselse, for megen mørk Arrest, — efter Strafferegulativet i Efteraaret 1906 er udkommet, har mørk Celle dog ikke kunnet benyttes — for megen Kostindskrækning, — det synes saa —, men hvem kan egentlig tale med om det fordømmelige heri, som ikke har staaet midt i Arbejdet og set, hvor umuligt det var selv at undgaa Overlast, naar

man ikke sørgede for at sætte sig i Respekt. Saadanne Erfaringer er gjorte andensteds!

En Ting, man heller ikke bør glemme, er den, at der paa Opdragelsesanstalterne gennemgaaende kun er det aller nødvendigste Personale, hvilket naturligvis er en Følge af de indskrænkede Midler, der har været til Disposition. Det kan have sin Interesse at fremhæve, at de store Foreninger, der har taget sig af vanskelige Børn, inden Staten organiserede Værgeraadene, ogsaa har lidt under denne Vanskelighed. De ulønnede Bestyrelser har maattet trække et tungt Læs, særlig tungt, fordi de Personer, der ansaa det for deres Pligt at tage Del i Arbejdet, i Forvejen, f. Ex. som Præster eller Dommere, var meget stærkt optagne af deres Embedsvirksomhed, hvorfor de delvis maatte opgive at føre personligt Tilsyn med de Hjem, der sorterede under Foreningen, eller indskrænke sig til korte Besøg paa disse. Men, det vilde dog neppe være ganske retfærdigt, hvis man derfor vilde aabne et Felttog mod dem, der havde tilsidesat deres Bekvemmelighed for at benytte deres Fritid i humane Opgavers Tjeneste, fordi der i Hjemmene mulig forefaldt Uregelmæssigheder. Vil man gøre det, og det er maaske Mening, vil man opnaa, at efterhaanden den ene efter den anden trækker sig bort fra det frivillige Arbejde i Børnesagens Tjeneste, paa hvilket man hidtil har lagt saa megen Vægt, og det vil maaske da blive vanskeligt at faa de rette Afløsere. Hvis der derfor i Øjeblikket er en Strøm, der i al Almindelighed gaar imod Lederne af Børnesagsarbejdet herhjemme, saa ser jeg ikke rettere end at det gælder at søge at dæmme op imod denne Strøm. Det er saa grumme nemt at følge med Strømmen. En Forfatter *) har saaledes i den seneste Tid i god demokratisk Aand taget Ordet for at berøve Værgeraadene enhver Autoritet. Hvis der er Uenighed mellem Værgeraadet og Forsørgeren angaaende Anbringelsen af et Barn, da skal

---

*) Fru Johanne Meyer: „Det ny Aarhundrede“ for Jan. Maaned.

efter Forf.s Forslag en Voldgiftskommission, bestaaende af 4 Medlemmer, 2 valgte af Værgeraadet, 2 af Hjemmet, gøre sig bekendt med Værgeraadets »Anklage« og Moderens eller Opdragerens Forhold og derefter træffe sin Afgørelse; herved opnaas »det etiske Moment, der alene vil give Værgeraadet Levedygtighed«. Det næste Skridt vilde herefter blive, at under Strid mellem Forstander og Disciple paa en Opdragelsesanstalt en lignende Voldgiftsret tager Affære. Mon det vilde styrke den dog ikke helt uforholdne Disciplin paa Anstalten? Og tør man helt se bort fra, at her er Tale om en Virksomhed, »Tvangsopdragelse«, der ved Børneloven er sat i Stedet for Straf, ubetinget forsaa-vidt der er Tale om Børn under 14 Aar og betingelsesvis for unge Personer, paa hvem man efter Omstændighederne mener at mildere Foranstaltninger kan komme til Anvendelse, men som ikke destomindre ofte er meget demoraliserede? Det gaar dog ikke an at spørge med sligt!

Det kan sikkert fastslaaes, at de voldsomme Angreb paa Opdragelsesanstaltens Ledere har gjort megen Skade og navnlig flere Steder undergravet Disciplinen i en betænkelig Grad, saa at blandt andet Undvigelse, Sammenrottelse og trodsig Optræden mod Foresatte er forekommet langt hyppigere end tidligere. Det ligger derfor ogsaa nær at gøre den Opfattelse gjældende, at Angriberne, selv bortset fra den foran fremsatte Kritik af Angrebene Ensidighed og Upaalidelighed, overhovedet ikke burde have indblandet Offentligheden i Sagen, ikke indladt sig paa i Detailler at optræde de Forhold, hvorom her er Tale, i Dagbladsartikler og paa Folkemøder, men indskrænket sig til ved Henvendelse til Justitsministeriet at faa Forholdene undersøgt. Hvis man der havde mødt Uvilje, havde det maaske været forsvarligt at paakalde Offentlighedens Sympathi for det Stormløb, man agtede at foretage, men under en modsat Forudsætning, — og det er jo den Situation, der foreligger —, burde der have været Vaabenstilstand, til Undersøgelsen var tilendebragt og Resultaterne forelaa. Et

saadant Standpunkt har, hvad jeg andetsteds har haft Lejlighed til at udtale, min umiddelbare Sympati, og en Angriber, der væsentlig var filosofisk anlagt, vilde vel ogsaa have valgt det. Men enhver, der har nogen Verdenserfaring, véd ogsaa, at det sjældent er de mest filosofisk anlagte Personligheder, der, naar det kommer til Stykket, bevirker de store Reformere. Vil man være fuldt retfærdig, bør man erkende, at der kan tilgives den Mand meget — baade i Retning af Ensidighed og Haardhændethed — der drager i Leding for et virkelig ideelt Formaal, og man maa yderligere erkende, at der netop under en Kamp, hvor Masserne drages med ind i Bevægelsen, kan bringes Klarhed over mangt og meget, som under en rent saglig, nøgtern, objektiv Behandling slet ikke vilde springe i Øjnene, men faa Lov til at ligge upaaagtet hen, skjønt maaske netop det trængte til at belyses og udluftes.

Maaske er de allerfleste, der selv har med det praktiske Arbejde i den saakaldte Børnesag at gjøre, for hildede af personlige Sympatier og Antipatier til klart at overse Betydningen af den Kamp, Diskussionen om Hebronsagen er et Udtryk for. Dog kan vel de fleste se, at den stærke Stemning, Folkethingsmand Sabroe har kunnet skabe for sig og sine Angreb, ikke blot er et Bevis paa hans ualmindelige Evner som Folketaler, ikke blot et Udslag af den socialdemokratiske Førers Talent til at slaa til Lyd for, hvad Partiet ønsker at gjøre Propaganda for, men at det kun er lykkedes at faa saa mange til at lytte, fordi han søger at bane Vejen for Principper, der selv melder sig med Krav paa at blive hørte, fordi de, som fostrede af Tidsaanden og Forholdenes Udvikling, ikke i Længden med Virkning kan holdes nede, ikke mindst paa Grund af at de i sig rummer sunde og sande Tanker. Socialdemokratiske Journalister har nylig fejret Sabroe som en dansk Dickens. Sammenligningen halter, thi Sabroe taaler ikke Maal med den vidunderlige engelske Forfatter, der havde en Evne til at trænge ind i menneskelige Sjæles inderste

Kroge og finde Forstaaelsen af deres Karakter, af deres Fortrin og deres Fejl, som maaske ingen anden. Men det er rigtigt, at flere af Dickens' Romaner er blevne til i Kraft af den Horatsiske Sætning: »Facit indignatio versus«. Man er ikke berettiget til at tro andet end, at det ogsaa er en sand og ægte Indignation, der har kaldt Sabroe frem. Og Indignationen ligger tildels i hvert Fald paa det samme Felt, hvor Dickens sejrede. Det er Børnemishandlingen, Dickens saa levende har stillet os for Øje, blandt andet i »Oliver Twist«. Og han har fremkaldt en grundig Reform af Englands Skolevæsen ved sine voldsomme Angreb og sine gribende Skildringer. I Fortalen til Nicholas Nickleby, hvor han taler om »den forfærdelige Forsømmelse af Opdragelsen i England«, siger han med berettiget Selvfølelse: »Der var, da jeg begyndte mit Forfatterskab, mange billige Yorkshire Skoler . . . There are very few now!« Kan Sabroe bidrage til en virkelig Forbedring af Opdragelsen, særlig paa vore Opdragelsesanstalter, nuvel, saa bør vi være ham taknemmelig, selv om maaske nogle af de Fortællinger, hvormed han har paavirket os, har en noget mere romanagtig Karakter end strengt tilladeligt, hvor det gjælder Virkelighedsskildringer. Og til Reformen trænges der, mere vel nok paa dette Omraade end paa det Omraade, hvor Socialdemokraterne først tog fat, Retsvæsenet. Skønt ogsaa her kan Kritikken gavne, selv om den ofte er ganske ubillig; det kan vel heller ikke nægtes, at den har gjort Gavn. Det er ganske vist, at socialdemokratiske Angreb, som under større Samfundsforhold forekommer En naturlige, ligesom taber i Kraft, naar de overføres paa vore mindre komplicerede Forhold, hvor Fordelingen af Lys og Skygge ikke kan virke saa stærkt, idet Modsætningerne ikke er saa gabende store som i Udlandet — man tænke f. Ex. paa Upton Sinclairs Brændemærkning af Udbygningen af Jærnbane- og Sporvejsdriften i Amerika og vor hjemlige Strid om kommunal Sporvejsdrift — men, medens Angrebene saaledes ofte faar Karak-

teren af absolut at skyde over Maalet, kan dette ikke siges med fuld Ret i det foreliggende Tilfælde, forsaavidt her er Tale om Sagen selv, Principperne. Det Skolesystem, Dickens vilde tillivs, var et, hvor den legemlige Revselse var Alfa og Omega, og hvor de Kundskaber, som bibragtes Disciple, forsaavidt der overhovedet var Tale om virkelig Undervisning, kun saa at sige bankedes ind i dem. Den gamle Skole herhjemme var ikke fri for nogle af de samme Skavanker. De, der kan huske blot en Menneskealder tilbage, véd, hvilket Fremskridt fra dagældende Forhold herhjemme med Skolens strenge Tugt der er indtraadt nu, hvilken smuk tillidsfuld Tone mellem Lærer og Elev, der har afløst den tidligere ofte kun paa Frygt for Revselse beroende Respekt. Det gamle System er afskaffet saa at sige overalt i de almindelige Skoler, men det har sikkert holdt sig længere paa Opdragelsesanstalterne for vildfarne Børn end i de almindelige Skoler og paa de almindelige Opdragelsesanstalter. Man har overfor de vanskelige Børn ikke turdet give Slip paa de strenge Midler, man har ment her endnu at burde indpode Kundskaber, Moral eller Religion ved et Straffesystem og gennem en Straffeskala, der tog Hensyn selv til de mindste Fejl eller Forseelser. Og ligesom paa det egentlig strafferetlige Omraade, hvor det gjaldt de virkelige Forbrydere, tog man ogsaa her mere Hensyn til den foreliggende Handling end til den vedkommende Person, der i det enkelte Tilfælde stod som den skyldige. Den psykologiske Individualiseringsmetode, som er Feltraabet nu, baade hvor det gælder Opdragelse og Straf, har langsommere kunnet vinde frem til fuld Anerkendelse indenfor de Opdragelsesanstalter, hvorom her er Tale. Dette er i og for sig ikke saa mærkeligt; den Opdragelse, her skal præsteres, har jo en særlig Karakter, Materialet er meget vanskeligt, og Kontakten med andre Læreanstalter, hvor det drejer sig om »almindelige« Disciple, har aldrig været stærk. Det viste sig jo derhos ogsaa i sin Tid under Diskussionen om den saakaldte Prygle-

lov, at der i vide Kredse herskede den Opfattelse, at legemlig Straf i og for sig er en god og rationel Straf, og at man, naar man ikke anvender den (særlig overfor Voldsforbrydere) egentlig har opgivet Ævret, noget, der selvfølgelig beror paa Mangel paa Kendskab til de virkelige Forhold, idet langt bedre og mere effektive Straffe staar til Raadighed for Samfundet. Sabroe har nu gennem sine Angreb paa bestaaende Opdragelsesanstalter for vanskelige Børn vist, at der paa disse har hersket Principper, som vel i hvert Fald uden Overdrivelse kan kaldes gammeldags, han har villet fælde det System, hvor Respekten baseres, ikke paa Tillid, men paa Frygt, og han har ved sin hele Agitation — som ganske vist ingenlunde har haft noget særlig tiltalende Præg — utvivlsomt opnaaet, at det gamle System er dødsdømt. Hvor det endnu opretholdes, er dets Dage talte, og hvor man maaske allerede tidligere var bleven opmærksom paa dets Fejl, har den stærke Appel til Offentligheden bevirket, at Reformerne er indført hurtigere og lettere end det kunde ventes under almindelige Forhold.

Overgangstider er altid strenge, den Overgangstid, vi paa dette Omraade oplever, vel nok ganske særlig drøj, navnlig for de Tilhængere af det gamle System, som med redelig Vilje har gjort deres bedste for at faa gode Resultater ved dets Hjælp, og som nu let kommer til at tage sig ud som ringere Personligheder end de i Virkeligheden er; men naar Børnesygdommene, som altid følger det nye i Hælene, er overstaaede, vil man dog ganske sikkert indse, at de nye Forhold betegner et stort og vigtigt Fremskridt. Ingen vil kunne nægte, at den rolige akademiske Diskussion af gamle og nye Principper, som teoretisk vilde være at foretrække for den hidsige, hæsblæsende Agitation med Udfald til højre og venstre, som vi nylig har været Vidne til, neppe tilnærmelsesvis vilde have haft den Evne til at ruske Folk op og bringe dem til hver for sig at spørge om Ansvaret og Evnen. En Henvendelse til Myndighederne uden Indblanding af Offentlighed vilde neppe have haft saa

gennemgribende Følger, selv om alle vedkommende fuldtud vilde have gjort, hvad de formaaede til Manglernes Afhjælpning. Meget vilde være bleven liggende udenfor Diskussion, Smaaændringer vilde ske hist og her, men et Brud med det bestaaende vilde ikke være indtraadt, og dog var det maaske det, hvortil der mest trængtes. Paa Flakkebjerg Opdragelsesanstalt er det i hvert Fald Meningen at indføre ganske ændrede Forhold. Den ideelt anlagte Personlighed, som den nye Overbestyrelse har valgt til Forstander, vil søge først og fremmest at vinde Elevernes Tillid ved at træde dem saa nær som muligt. Derfor tilside sætter han Hensynet til egen Bekvemmelighed ved bl. a. at deltage i deres Maaltider og selv udenfor Skole- og Arbejdstid at vise sig som deres Vejleder og Støtte. Hans Hensigter vil sikkert ofte blive misforstaaede, Eleverne vil finde, at de paa en Maade har mindre Frihed end før, og sikkert vil det i Begyndelsen ogsaa jævnlig skorte paa Respekt, men efterhaanden vil det dog nok vise sig, at den mere aarvaagne Interesse, der vises overfor den enkelte og hans særlige Ejendommeligheder, vil bevirke, at de Evner udvikles, som har mest Værd, og at Disciplen, naar han forlader Instituttet, vil have mere Tillid til det gode, baade hos sig selv og andre Mennesker, og derfor ogsaa mindre let være udsat for at synke tilbunds, naar Fristelserne melder sig. At Resultater skulde kunne naas uden Anvendelse af Straf, vilde selvfølgelig være en urimelig Tanke; herom er der heller ikke Tale, og ogsaa legemlig Straf kan i enkelte Tilfælde, navnlig naar den kommer umiddelbart efter en slet Handling — Uforsømmethed, Mishandling af Dyr, Brutalitet mod en Kammerat, Hærværk eller lignende — være i høj Grad paakrævet overfor de unge Mennesker eller Dreng, hvorom her er Tale. Men Opdragelsen skal ikke baseres væsentlig paa Straffen eller med overvejende Hensyn til denne.

Angrebene har altsaa medført det store Gode, at alle, der virker i Børnesagens Tjeneste, har faaet deres Ansvar

indskærpet. Paa mange Punkter maa man vel, hvor det gjælder at reformere eller skabe nye Forhold, forsigtigt prøve sig frem, og nogen Usikkerhed vil der som Følge heraf sikkert kunne spores paa flere Steder. Enkelte Ting bliver man let enig om. Det skal prøves, om der ikke paa vore Opdragelsesanstalter kan lægges mere Vind paa Sløjd og Husflidsarbejde end hidtil, hvorvidt Tonen ikke kan forbedres ved en mere imødekommende og medfølede Behandling af den enkelte Elev, hvorvidt der endelig ikke ogsaa er noget i Kravet om en stærkere Hensyntagen til det pædagogiske Moment saavel i Sammensætningen af Overværgeraadet som i Anstalternes Tilsynsraad. Det er Juristernes utvivlsomme Fortjeneste, at de tidligere end andre herhjemme har set Urimeligheden i gentagne Gange at straffe Børn uden samtidig at sørge for gennem Opdragelse at bringe dem paa ret Køl, og at de derfor for en stor Del har skabt de Institutioner, der skulde raade Bod paa Manglerne (Flakkebjerg, Foreningen af 1837 m. m.), de vil sikkert ogsaa være indsigtsfulde nok til at indse, at de bør give nogen Plads for Pædagoger, selv indenfor Institutioner, som Pædagogerne ikke har været med til at føre ud i Livet. Det er vist ogsaa en ikke ualmindelig Opfattelse, at der uden Skade maatte kunne indrømmes de enkelte Værgeraad en mere selvstændig Myndighed end den, de har under de nuværende Forhold. Efterhaanden som Forholdene ere gledne mere i Ro, maa vel Overværgeraadet kunne træde noget mindre dominerende frem, og Ansvarer i større Omfang lægges i første Instans, hvilket vil give Værgeraadene mere Interesse for deres vanskelige Arbejde m. v. Samtidig bør der gives Tilsynet med Opdragelsesanstalter og Børnehjem en mere indgaaende og omfattende Karakter end hidtil, uden at der dog lægges altfor strenge Baand paa den enkelte Anstaltsleders individuelle Opdragelsesprincipper. Det kan i førstnævnte Henseende fremhæves, at man i Norge end ikke har noget Overværgeraad, og at det vel altsaa, hvor underligt det

end lyder, maa kunne undværes, selv om det naturligvis er særdeles heldigt, at der findes en Centralisation, navnlig under de nuværende Forhold, hvor der stadig maa arbejdes paa den ved det private Initiativ skabte Basis. Hvis Overværgeraadet bibeholdes i væsentlig samme Skikkelse som hidtil, turde det derhos, som ogsaa fremhævet under Forhandlingerne i Folketinget, maaske ikke være urimeligt at overveje, om ikke Stillingen som Formand i Overværgeraadet og Overinspektør for Opdragelsesanstalterne bør være paa to forskellige Hænder. Arbejdet kan ellers i Længden blive uoverkommeligt for den enkelte, han være nok saa dygtig baade i den ene og den anden Retning.

C. E. Cold.
